

המוסד לביטוח לאומי
מינהל ביטוח וגבייה

י"א/אב/תשע"ב

30/07/2012

אל: מנהלי הסניפים

מנהלי תחום הביטוח והגבייה

מנהלי סניפי המשנה

הנדון: קביעת יחס חלוקה בדיעבד לבני זוג עצמאיים

1. עקרון הזכות הביטוחית:

באופן שוטף אנו נדרשים לבחון בקשות לקביעת יחס חלוקה בדיעבד בין בני זוג העובדים לכאורה כעצמאיים בעסק המשותף לשניהם או של אחד מהם על פי תקנה 24 להוראות מיוחדות בדבר תשלום דמי ביטוח.

מרבית הבקשות ליחס חלוקה בדיעבד מוגשות בדרך כלל ע"י בת הזוג המגיעה לגיל הפרישה ונוכחת למצוא שאין לה תקופת אכשרה מספיקה לקצבת זקנה, ואז לראשונה מעלה את הטענה כי עבדה יחד עם בן זוגה בעסק, ומבקשת ליתן לה תקופות ביטוח בדיעבד.

כידוע לכם, כלל ברזל הוא עיקרון הזכות הביטוחית על פיו הבסיס לתשלום דמי הביטוח והגמלאות נקבע בהתאם למקדמות שהמבוטח שילם או בהתאם לשומה. משמעות הדבר היא שכל שינוי שמתבצע בדיעבד בגובה ההכנסה פירושו פגיעה בעיקרון היסודי הזה וחריגה ממנו **שכן החלת יחס חלוקה בדיעבד פירושה הפחתה של ההכנסה על פיה היה בן הזוג מבוטח**, קרי, הקטנת הבסיס לתשלום דמי ביטוח אצלו והבסיס לתשלום גמלאות. כמו כן יוזכר, שגם שיעורי דמי הביטוח משתנים כי ההכנסה כשהיא מחולקת בין שני בני הזוג נמוכה מההכנסה השלמה בשל שיעורי דמי ביטוח מופחתים בגובה 60% מהשכר הממוצע, ויוצרים החזרי דמי ביטוח.

דוגמא: למבוטח עצמאי מתקבלות בשנים האחרונות שומות של 120,000 ₪ לשנה. הוא מבוטח לפי הכנסה זו ומקבל גמלאות מחליפות שכר לפי בסיס וזכאותו לגמלאות אחרות גם מחושבת לפי בסיס זה. היעדרות לבקשת בת זוגו לבטחה עמו בדיעבד, תוביל למצב בו הבסיס שלו יופחת מ - 120,000 ₪ ל-80,000 ₪. לתוצאה יש משמעויות בשני הכיוונים: גם הפחתת הבסיס לתשלום גמלאות וגם הפחתת הבסיס לדמי ביטוח, היינו דרישה להחזרי גמלאות שקיבל ומאידך יצירת יתרת זכות אצלו בדמי הביטוח.

2. דרך הפעולה וקבלת החלטה:

מצד אחד ניצב על כפות המאזניים עיקרון הזכות הביטוחית והיצמדות לבסיס תשלום דמי ביטוח וגמלאות בהתאם למקדמות ולשומות שמשלם המבוטח, מצד שני ניצב עיקרון חשוב לא פחות והוא מיצוי זכויות וצבירת תקופות ביטוח בענף זו"ש לאישה שעבדה. באיזון הנדרש בין השניים הוחלט לפעול כדלקמן:

2.1 החלת יחס חלוקה בדיעבד כשהגבר מבקש להצטרף ביחס חלוקה לאישה או כאשר אין מדובר בתביעות לזקנה:

גבר הוא מבוטח חובה ועל כן בקשתו להצטרף לעסק האישה ולהחיל יחס חלוקה בדיעבד, תאושר רק החל מהשנה השוטפת והשנה שלפניה.

כמו כן, במקרים אחרים בהם אנו מתבקשים לבחון יחס חלוקה בדיעבד ושאינן מדובר בתביעה לזקנה, ניתן יהיה לאשר רק החל מהשנה השוטפת ומהשנה שלפניה (בין אם האישה היתה זו שהגישה הבקשה להצטרף ביחס חלוקה עם בן זוגה ובין אם זה הגבר).

2.2 החלת יחס חלוקה בדיעבד כשהאישה מבקשת להצטרף ביחס חלוקה לגבר בתביעות לזקנה

כאשר נבחנת בקשת החלת יחס חלוקה בדיעבד כשהאישה מצטרפת לעסק הבעל והתקופה הזו היא זו היוצרת את תקופת האכשרה המינימאלית לקצבת זקנה, או משלימה את תקופת האכשרה, יש לאשר מהשנה השוטפת ומהשנה שלפניה ובנוסף רק את התקופה הנדרשת לצורך השלמת תקופת האכשרה ולא מעבר לכך ובכפוף להמצאת ההוכחות שיפורטו להלן.

הבקשה תיבחן כאמור, והתקופה שתאושר ע"י הפקיד תהיה החל מהשנה השוטפת והשנה שלפניה ועד 60 חודשים לכל היותר.

דוגמא:

מבוטחת הגיעה לגיל הפרישה, כשלזכותה הצטברו 134 חודשי ביטוח (תקופות בהן היתה רווקה, ותקופות בהן עבדה לסירוגין כשכירה). טענה, כי בעשרים השנים האחרונות עבדה יחד עם בן זוגה בעסק המשפחתי. במקרה זה יש לאשר לה יחס חלוקה בדיעבד כעצמאית יחד עם בן זוגה רק מהשנה השוטפת והשנה שלפניה שכן חסרים לה רק 10 חודשים להשלים את תקופת האכשרה.

דוגמא נוספת: אותה אישה צברה רק 24 חודשי ביטוח מגיל 18 עד גיל 20 בהן היתה רווקה. היום הגיעה לגיל הפרישה. כאמור, טענה, כי בעשרים השנים האחרונות עבדה יחד עם בן זוגה בעסק המשפחתי. במקרה זה יש לאשר לא יותר מ-60 חודשי ביטוח בדיעבד כעצמאית יחד עם בן זוגה.

2.3 במקרים של אישור יחס חלוקה בשנה השוטפת והשנה שלפניה אין לדרוש אישורים ויש להסתפק בהצהרות. במקרים של בקשה לאישור יחס חלוקה מעבר לשנה שוטפת והשנה שלפניה יש לפעול לפי העקרונות הבאים: (רשימה לא סגורה ותשתנה בהתאם לנסיבות).

מקום ביצוע העבודה: עסק בבית יידרש בחינה מדוקדקת יותר לעומת עסק מחוץ לבית.

העתקי דוחות ו/או תקצירי שומות בהם דווחה בת הזוג כ"אשה עוזרת".

תצהירים של עובדים/ספקים/בעלי עסקים סמוכים לעסק.

מסמכים ו/או ראיות אובייקטיביות אחרות לכך המצביעים על עבודה בפועל.

חקירת חוץ תיעשה רק במקרים חריגים ובאישור מנהל תחום הביטוח והגביה

הערות:

לצורך בדיקת תקופת האכשרה החסרה לזכאות לקצבת זקנה יש להיעזר במסכי הכיסוי הביטוחי והעיסוקים של מערכת מבוטח.

מינהל הביטוח והגביה בשיתוף אגף זו"ש יוזם פניות לכלל הנשים מספר שנים בטרם הגיעו לגיל הזקנה כדי ליידע אותן בדבר תקופות הביטוח אשר צברו, וכדי ליתן להן הזדמנות להשלים תקופות ביטוח.

במפגשים עם לשכת רואי החשבון ולשכת יועצי המס אנו חוזרים ומבקשים כל פעם לרענן בקרב המייצגים להם לקוחות עצמאיים ושבנות הזוג עובדות אצלם, לפנות לביטוח לאומי ולהצהיר על יחס חלוקה בזמן ולא בדיעבד.

נא לפעול בהתאם להנחיות הנ"ל ממועד פרסומן.

בברכה,

דני זקן

מנהל אגף הביטוח והבריאות

העתק: מר יגאל ברזני – סמנכ"ל הביטוח והגביה

עובדי אגף הביטוח והבריאות